

Obchodný register

– vybrané aplikačné problémy – námety do diskusie

(Justičná akadémia SR, Omšenie, 07. 05. 2019)

I. Zánik funkcie člena (štatutárneho) orgánu – rozhodnutie o diskvalifikácii, nesplnenie podmienok podľa § 66 ods. 4 Obchodného zákonníka - účinky a procesný postup

1. § 13a ods. 1 Obchodného zákonníka

Rozhodnutím súdu alebo rozhodnutím iného orgánu, ktoré je preskúmateľné súdom, ak tak ustanoví osobitný predpis, môže byť určené, že po dobu uvedenú v rozhodnutí, alebo na základe rozhodnutia súdu po dobu troch rokov od právoplatnosti rozhodnutia (ďalej len "rozhodnutie o vylúčení"), fyzická osoba nesmie vykonávať funkciu člena štatutárneho orgánu alebo člena dozorného orgánu v obchodnej spoločnosti alebo družstve (ďalej len "vylúčený zástupca"). To platí rovnako aj pre pôsobenie ako vedúci organizačnej zložky podniku, vedúci podniku zahraničnej osoby, vedúci organizačnej zložky podniku zahraničnej osoby alebo prokurista.

Rozhodnutie o diskvalifikácii, t. j. o vylúčení člena orgánu obchodnej spoločnosti

- a) právoplatný rozsudok v trestnom konaní ukladajúci trest zákazu činnosti vykonávať funkciu člena orgánu obchodnej spoločnosti podľa § 61 ods. 10 TZ, ktorý sa považuje za rozhodnutie o vylúčení podľa predpisov obchodného práva,
- b) právoplatný rozsudok konkurzného súdu, ktorým sa rozhoduje o uložení povinnosti zaplatiť zmluvnú pokutu za oneskorené podanie návrhu na vyhlásenie konkurzu podľa § 74a ods. 6 ZKR.
- c) právoplatné rozhodnutie súdu o uložení pokuty v exekučnom konaní za porušenie povinnosti podať vyhlásenie o majetku spoločnosti ako povinného v exekúcii – nesplnenie tejto povinnosti – uloženie pokuty štatutárnemu orgánu (aj bývalému), ktoré je rozhodnutím o jeho vylúčení/diskvalifikácii podľa § 13a OBZ (§ 41 ods. 7 Ex. Poriadku),
- d) právoplatné rozhodnutie súdu o uložení pokuty v konkurznom konaní za neposkytnutie súčinnosti správcovi – uloženie pokuty súdom, ktoré rozhodnutie je rozhodnutím o vylúčení/diskvalifikácii štatutárneho orgánu (aj bývalého) podľa § 13a OBZ (§ 74 ods. 6

ZKR) – porušenie povinnosti na súčinnosť podľa písm. c) a d);

- e) právoplatný rozsudok o náhrade škody v dôsledku porušenia povinnosti včas podať návrh na vyhlásenia konkurzu (§ 11a ods. 6 ZOR). Dôvody vylúčenia pod bodom c) až e) – zavedené zák. č. 264/2017 Z.z. s účinnosťou od 1.1.2018,
- f) rozhodnutie podľa § 14 zák. č. 315/2016 Z.z. o registri partnerov verejného sektora Okresného súdu Žilina ako súdu, ktorý vedie register partnerov verejného sektora o výmaze partnera verejného sektora podľa § 12 cit. zákona (nepreukázanie pravdivosti a úplnosti údajov o konečnom užívateľovi výhod) a rozhodnutie o pokute z dôvodov podľa § 13 ods. 2 cit. zákona (nesplnenie povinnosť podať návrh na zápis zmeny zapísaných údajov týkajúcich sa konečného užívateľa výhod v lehote podľa § 9 ods. 1 alebo za porušenie zákazu podľa § 19) je rozhodnutím o vylúčení podľa § 13a Obchodného zákonníka. Vylúčenou osobou je štatutárny orgán alebo členovia štatutárneho orgánu právnickej osoby zapísanej v obchodnom registri, ktorá je partnerom verejného sektora a ktorá bola vymazaná z registra podľa § 12 alebo § 13 ods. 2,
- g) s účinnosťou od 1.1. 2018 (z.č. 264/2017 Z.z.) - **rozšírenie dôvodov vylúčenia** štatutárnych orgánov aj **o rozhodnutia iných orgánov ako súdov**, ak sú tieto rozhodnutia iných orgánov preskúmateľné súdom a ak tak ustanoví osobitný predpis.

Vo všetkých uvedených prípadoch - vylúčenie člena orgánu obchodnej spoločnosti nastáva okamihom nadobudnutia právoplatnosti a vykonateľnosti rozhodnutia súdu (iného orgánu), ktoré sa zasiela Okresnému súdu Žilina ako súdu, ktorý vedie diskvalifikačný register - zapíše údaje o vylúčenej osobe do registra diskvalifikácií a následne doručí výpis z registra diskvalifikácií všetkým registrovým súdom, ktoré vedú obchodný register, v ktorom je vylúčený člen orgánu zapísaný.

Po doručení výpisu z registra diskvalifikácií Okresným súdom Žilina na konkrétny registrový súd, daný registrový súd (v súdnom registri „Exre“) vykoná výmaz vylúčeného člena orgánu obchodnej spoločnosti postupom podľa § 8b z.č. 530/2003 Z.z. o obchodnom registri (ZOR) – potvrdenie o výmaze člena orgánu spoločnosti; neaplikuje sa konanie o zosúladenie údajov podľa CMP, t.j. nevydáva sa uznesenie o začatí konania ani uznesenie o obsahu zápisu. K zániku funkcie člena orgánu obchodnej spoločnosti nedochádza až výmazom uvedeného vylúčeného zástupcu, ale okamihom nadobudnutia právoplatnosti vyššie uvedených druhov diskvalifikačných rozhodnutí súdov/iných orgánov.

2. § 66 ods. 4 Obchodného zákonníka

Ak podľa osobitného predpisu o živnostenskom podnikaní člen štatutárneho orgánu musí spĺňať podmienky na výkon funkcie, jeho funkcia zanikne ku dňu, keď tieto podmienky

prestal splňať.

Osobitný dôvod zániku funkcie člena štatutárneho orgánu (§ 66 ods. 4 OBZ) – ak podľa žinostenského zákona člen štatutárneho orgánu nespĺňa podmienky na výkon funkcie – funkcia zaniká dňom, keď tieto podmienky prestal splňať - napr. nesplnenie podmienky bezúhonnosti (§ 6 ods. 1 písm. c), § 6 ods. 2, 3 živn. zákona) – právoplatný odsudzujúci rozsudok za trestný čin hospodársky, proti majetku alebo iný trestný čin spáchaný úmyselne, ktorého skutková podstata súvisí s predmetom podnikania – ak v takomto odsudzujúcom rozsudku nie je uložený trest zákazu činnosti výkonu funkcie štat. orgánu (§61 ods. 10 tr.zák.), dôsledkom je zánik funkcie avšak nejde o rozhodnutie o vylúčení podľa § 13a OBZ

- **procesný postup** na výmaz člena štatut. orgánu z obchodného registra – **konanie o zosúladenie údajov** podľa § 289 a nasl. CMP, t.j. uznesenie o začatí konania a uznesenie o zápise

II. Súbeh funkcie člena štatutárneho orgánu a zákonného zástupcu spoločnosti podľa § 15 Obchodného zákonníka

§ 13 ods. 1 Obchodného zákonníka - Ak je podnikateľ fyzická osoba, koná osobne alebo za neho koná zástupca. Právnická osoba koná štatutárnym orgánom alebo za ňu koná zástupca.

§ 15 ods. 1 Obchodného zákonníka - Kto bol pri prevádzkovaní podniku poverený určitou činnosťou, je splnomocnený na všetky úkony, ku ktorým pri tejto činnosti obvykle dochádza.

Vývoj názorov týkajúcich sa otázky súbehu (kolízie) výkonu funkcie štatutárneho orgánu a postavenia tej istej osoby ako zákonného zástupcu spoločnosti podľa § 15 OBZ vychádzal hlavne z českej judikatúry.

Modelová situácia - člen kolektívneho štatutárneho orgánu, ktorý nemá oprávnenie na samostatné konanie v mene spoločnosti navonok, zároveň zastáva funkciu napr. generálneho riaditeľa spoločnosti, pričom podľa pracovnej zmluvy (alebo iného typu zmluvy), by vzhľadom na rozsah pôsobnosti pri výkone tejto manažérskej funkcie bol oprávnený podľa § 15 OBZ ako zákonný zástupca samostatným konaním zaväzovať spoločnosť.

Pôvodne judikatúra českého Najvyššieho súdu akceptovala uvedený súbeh výkonu funkcie člena štatutárneho orgánu a zákonného zástupcu podľa § 15 OBZ, vychádzajúc so záveru, že vykonanie právneho úkonu zákonným zástupcom je úkonom, ktorý je vzhľadom na jeho pracovné zaradenie (napr. finančný riaditeľ) obvyklý a spoločnosť je týmto úkonom viazaná, pretože sa nejedná o prejav vôle spoločnosti, ale o prejav vôle jej zástupcu (napr. rozhodnutie

Najvyššieho súdu ČR 29, sp. zn. Cdo 2074/2000, sp. zn. 32 Odo 1455/2005).

Zmena v právnom posudzovaní súbehu výkonu funkcie člena štatutárneho orgánu a zároveň jej zákonného zástupcu nastala prijatím rozhodnutia Veľkého senátu Najvyššieho súdu ČR z 15. októbra 2008, sp. zn. 31 Odo 11/2006 podľa ktorého osoba, ktorá je štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu právnickej osoby nemôže byť súčasne zákonným zástupcom tejto osoby. Svoj záver odôvodnil súd tým, že ak rozhodol najvyšší orgán právnickej osoby o tom, že členovia štatutárneho orgánu nemôžu vykonávať právne úkony samostatne, ale len dvaja alebo viacerí spoločne, nie je možné toto rozhodnutie obchádzať tým, že sám štatutárny orgán poverí svojho člena určitou činnosťou, ktorá ho na samostatné konanie oprávňuje.

Nejednotný názor na uvedenú problematiku - posledne uvedený názor (neumožňujúci súbeh výkonu funkcie štatutárneho orgánu a zákonného zástupcu), hlavne pri veľkých, štruktúrou a organizačne komplikovaných spoločnostiach môže komplikovať bežnú každodennú činnosť a chod spoločnosti. Zákaz uvedeného súbehu však nie je výslovne upravený v obchodnom zákonníku a nevyplýva ani z povahy jeho ustanovení (napr. Mária Patakyová a kol.: Obchodný zákonník, Komentár, C.H.BECK, 5.vydanie, 2016, str. 68).

Návrat k pôvodnému názoru o prípustnosti súbehu výkonu funkcie člena štatutárneho orgánu a zákonného zástupcu – uznesenie **Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Obdo/24/2018 z 15. októbra 2018** z ktorého vyplýva:

„Podstata právneho problému je v tom, či totožná osoba môže vykonávať funkciu člena štatutárneho orgánu a neštatutárnu pracovnú funkciu v pozícii riaditeľa.

Z ustanovenia § 15 Obchodného zákonníka, na ktoré sa napadnuté uznesenie odvolacieho súdu odvoláva vyplýva, že kto pri prevádzkovaní bol poverený určitou činnosťou je splnomocnený na všetky úkony, ku ktorým pri tejto činnosti obvykle dochádza. Z obsahu tohto ustanovenia zákaz pokiaľ ide o totožnú osobu, ktorá je štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu nevyplýva.

Fakt, že osoba, ktorá je štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti alebo družstva by nemohla súčasne konať za spoločnosť alebo družstvo ako zákonný zástupca podľa ustanovenia § 15 Obchodného zákonníka z ničoho nie je zrejmý. Obchodný zákonník takýto zákaz výslovne neustanovuje, ani z povahy jeho ustanovení takýto zákaz nevyplýva.

Poverenie určitou činnosťou pri prevádzkovaní podniku nemusí byť formalizované, v praxi poverenie vyplýva najmä z vnútorných organizačných predpisov. Osoba poverená určitou činnosťou pri prevádzkovaní podniku je oprávnená na také úkony, ku ktorým obvykle dochádza pri prevádzkovaní podniku. Z povahy úkonu, ktorý odvolací súd kvalifikoval za taký, ktorý Ing. Š. konal ako osoba neoprávnená, nevyplýva, že by išlo o takýto úkon. Ing. Š. v danej veci konať mohol, ničím svoje oprávnenie konať neprekročil a konal rozhodnutím súvisiace s bežnou prevádzkou podniku, čo nie je ani v rozpore so stanovami spoločnosti.

Dovolací súd, preto zastáva názor, že odvolací súd **pochybil, keď podanie podané Ing. J. Š. ako riaditeľom spoločnosti, kvalifikoval ako podanie podané neoprávnenou osobou.**“

III. Téma na diskusiu – rozsah prejudiciálneho skúmania platnosti/neplatnosti právnych úkonov v konaní o zosúladienie údajov podľa § 289 a nasl. CMP - doplnenie

- § 289 CMP - Konaním o zosúladienie údajov sa má dosiahnuť zhoda zápisu v obchodnom registri so skutočným právnym stavom inak, ako na základe návrhu na zápis údajov do obchodného registra.
- **Predmetom konania** o zosúladienie údajov – v zásade zmena zapísaných údajov v obchodnom registri aj bez návrhu z úradnej moci, ktorých zápis má deklaratórnu povahu; výnimka – realizácia právoplatných rozsudkov o neplatnosť uznesení valného zhromaždenia – zmena aj údajov s konštitutívnymi účinkami
- **Vylúčenie prejudiciálneho skúmania neplatnosti uznesení VZ** – vzhľadom na charakter uznesenia valného zhromaždenia, ktoré podľa judikatúry nemá povahu právneho úkonu a vzhľadom na konštrukciu a spôsob uplatnenia žaloby o neplatnosť valného zhromaždenia podľa § 131 OBZ (judikatúra napr. R 16/1998, uznesenie NS SR sp. zn. 2M Obdo 1/99, in: Zo súdnej praxe, 2002, č. 5)
- **Prejudiciálne skúmanie platnosti právnych úkonov** (napr. zakladateľské doklady, zmluva o prevode obchod. podielu a pod.)
- 3 možné prístupy:
- 1. **žiadne prejudiciálne skúmanie** platnosti právnych úkonov - vychádzajúc z argumentu povahy konania o zhode – predmetom „len“ zosúladienie zápisu so skutočným právnym stavom; nie „vyvolanie nezhody“ samotným súdom prejudiciálnym určením neplatnosti právneho úkonu a až na základe tohto následne konštatovanie „nezhody“ medzi zápisom a skutočným právnym stavom; predpokladom zmeny zápisu – existencia právoplatného rozsudku o určení či tu právo je alebo nie je (**napr. uzn. 2M Obdo 6/2012 z 16.5.2013**: „Právna povaha konania vo veciach obchodného registra nemá povahu občianskeho súdneho konania, je inou činnosťou súdu. Preto v tomto inom nesporovom konaní súd neposudzuje platnosť právnych úkonov ani ako predbežnú otázku, nakoľko na takéto predbežné určenie nie je oprávnený. Počas tohto nesporového konania súd síce postupuje podľa § 120 ods. 2 O.s.p. a je povinný vykonať aj ďalšie dôkazy na zistenie skutkového stavu, **nemôže** však v rámci konania vo veci obchodného registra, **ani prejudiciálne riešiť otázku platnosti či neplatnosti právnych úkonov**, ani neplatnosti uznesení valných zhromaždení obchodných spoločností, ktoré konanie prináleží príslušnému súdu, na základe až ktorého výsledku právoplatnosti rozhodnutia súdu môže vykonať zápis, ktorým zosúladí zapísaný stav so skutočným stavom:“ – stav podľa O.s.p.)

- 2. **Prejudiciálne skúmanie** platnosti právnych úkonov **v celom neobmedzenom rozsahu** - vychádzajúc z argumentu zhody **so skutočným právnym** stavom – napr. pri absolútnej neplatnosti právneho úkonu súd túto skutočnosť „len“ deklaruje a neplatnosť pôsobí spätne ex tunc bez ohľadu na to, či ju súd deklaruje v samostatnom výroku rozsudku alebo nie a zápis v obchodnom registri (na základe absolútne neplatného právneho úkonu) preto nemôže byť v súlade so skutočným právnym stavom; prejudiciálne riešenie platnosti právnych úkonov, na rozdiel od neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia, zákon nevylučuje
- 3. **Individuálne posúdenie** v konkrétnom prípade podľa povahy veci – táto alternatíva ponecháva **na úvahe konajúceho súdu** rozsah prejudiciálneho skúmania platnosti právnych úkonov v konaní o zhode, napr. podľa povahy neplatnosti – relatívna, absolútna, podľa intenzity následkov, druhu napadnutého úkonu a zápisu a podobne (**napr. uzn. NS SR sp. zn. 1Obdo/28/2017 z 26.6.2018**: „Pokiaľ registrový súd v odôvodnení svojho uznesenia následne poukázal na tretiu vetu článku 28.2. stanov spoločnosti ... a.s., podľa ktorej výkon funkcie člena predstavenstva neskončí až do zvolenia nového člena valným zhromaždením a uviedol, že umožňuje predĺženie funkčného obdobia členov predstavenstva nad povolený limit 5 rokov, určený kogentným ust. § 194 ods. 1 Obchod. zák. a z tohto dôvodu je táto časť článku 28.2. stanov neplatná podľa ust. § 39 Obč. zák., tak registrový súd **nepochybil**, keď v nesporovom konaní o dosiahnutie zhody medzi zápisom v obchodnom registri a skutočným stavom podľa § 200a O.s.p. (uvedené nesporové konanie spadá do právomoci registrového súdu, registrový súd v ňom vykonáva dokazovanie v zmysle § 120 ods. 2 O.s.p. a uplatňuje sa v ňom vyšetrovací princíp), **prejudiciálne posúdil otázku platnosti čl. 28.2. stanov** akciovej spoločnosti ohľadom dĺžky funkčného obdobia členov predstavenstva, vzťahujúcej sa k otázke skončenia funkcie členov predstavenstva.“ – stav podľa O.s.p.)
  - **riziko** značne odlišných postupov jednotlivých súdov pri riešení podobných prípadov
  - **riešenie** – buď zjednotením prostredníctvom judikatúry NS SR alebo legislatívnou zmenou v rámci pripravovaných zmien právnej úpravy obchodného registra

Doplnenie

- **Dôsledok** odlišných postupov a nejednotnej rozhodovacej činnosti súdov – možná zmätočnosť a nepreskúmateľnosť súdnych rozhodnutí
- Uznesenie Najvyššieho súdu SR **sp. zn. 1Obdo/36/2017** z 24.októbra 2018 z ktorého okrem iného vyplýva:

„K uvedenému dovolací súd opätovne musí konštatovať, že vyššie uvedená časť odôvodnenia uznesenia odvolacieho súdu je nezrozumiteľná, zmätočná a rozporná s predchádzajúcou časťou odôvodnenia uznesenia, nakoľko **na jednej strane** odvolací súd tvrdí, že **registrový súd nie je oprávnený sa zaoberať tým, či pri prijatí rozhodnutia mimo valného zhromaždenia spôsobom per rollam v zmysle ust. § 130 Obch. zák. je rozhodnutie prijaté formou a spôsobom uvedeným v Obchodnom zákonníku**, resp. v spoločenskej zmluve, avšak **na strane druhej** konštatuje, že **registrový súd sa zaoberal**

otázkou hlasovania spoločníkov a vyhodnotenia počtu hlasov potrebných pre prijatie rozhodnutia mimo valného zhromaždenia, čo podľa názoru dovolacieho súdu sa týka **zistovania podmienok pre vyslovenie platnosti, resp. neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia** [naviac z odôvodnenia uznesenia o zamietnutí námietok proti odmietnutiu vykonania zápisu vyplýva, že registrový súd sa zaoberal posudzovaním uznesení prijatých na mimoriadnom valnom zhromaždení spoločnosti FOOD FARM s. r. o. dňa 27. januára 2010, ako aj úplného znenia spoločenskej zmluvy z 25. februára 2010 (v časti týkajúcej sa zníženia kvóra na rozhodnutie o odvolaní a menovaní konateľov), znenie ktoré považoval za neplatný dodatok k spoločenskej zmluve]. .... ide o také nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré neobsahuje ani len zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie odvolacieho súdu, pričom odôvodnenie **uznesenia je aj nezrozumiteľné, zmätočné a tým zo strany dovolacieho súdu nepreskúmateľné.**“

– **rozhodnutie sa týka rozhodovania o námietkach v konaní o zápise údajov podľa § 282 a nasl. CMP**

Banská Bystrica 26. 04. 2019

JUDr. Marian Blaha